

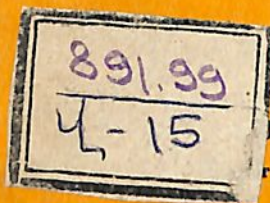
Young people to be
3 or 4 for 9 to 12

291.99

4-15

ՄԱՆՎԻՆԷ Ն. ՎԱՆԻՏԷԱՆ

ՀՈԳԻԻՍ ԵՐԳԵՐԸ

Տպագրութիւն

ԼԿՈՐ ԱՐՐԱՀԱՄԵԱՆ

Երա ճառակի, Ռեչիս Էժ, Խան, քիւ 12

ՊՈԼԻՍ, 1935

6 NOV 2011
413

ՄԱԼՎԻՆԷ Ն. ՎԱԼԻՏԷԱՆ

891.99

4-15

ՀՈԳԻԻՍ ԵՐԳԵՐԸ

Տպագրութիւն

ՅԱԿՈԲ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Անգարա ճառսէսի, Ռէփս էմ, խաճ, քիւ 12

ՊՈԼԻՍ, 1935

Յ Ա Ռ Ա Ջ Ա Բ Ա Ն

Equitibus Cano

Յառաջաբան մը ուրիշ բան չե երբ ոչ վերլուծումը գրութեան մը: Ըստ իս, շաւաղոյն վերլուծումն ալ միայն հեղինակը ինք կրնայ ընել:

Հեղինակ մը — եւ մանաւանդ կիւն հեղինակ մը — մայր մըն է: Ան կը յղանայ իր բանաստեղծութիւնները երբեմն կիրով ու սիրով, յաճախ արցունքով. քիչ անգամ ժպիտով: Ըստ այս յղացումին, անոնց ծնունդէն վերջ. ինք գիտէ միայն թէ որք աւելի սիրտի կը խօսի:

Եւ մեր յղացումները — ա՛յս միջավայրին. ա՛յս տարիքին, ա՛յս պայմաններուն մէջ — դէռ սիրտին հետ գործ ունին: Միտքը միայն ձեռք կ'որոշէ. գաղափարը՝ սիրտինն է: Մեկի դէռ չենք գտած անոր պոստ փորձումները եւ չենք հասած դէռ վարկերիական մտապաշտօնական:

Մեր խնդրումով, թերեւս երբեք ալ չհասնինք հոն, կամ թերեւս, երբեք չուզենք հասնիլ հոն:

* * *

Հո՛ւ ալ օրհնները խորակեցի: Եւս քիչ անգամ նկատի առի յսնդ, չափ, պայման: Երկու բան գիտեմ թէ տրեցին ինծի. զգացում եւ երաժշտութիւն: Հարսակեցայ

18747-59

62-548

անոնց կարօրհն: Հո՛ւ ալ, քերես, օրհնները եւ օրհնի
մարդիկը մեշեն ու հարուածեն զիս: Իմ երանութիւնս եւ
արդեն զսած եմ ապրումներու մէջ: Հարուածները պիտի
լլան նիւթսիսն հարուածներ: Հոգիս զոհ է երգերուս
սուած աննիւթ զոհացումհն:

ՄԱԼՎԻՆԷ Ն. ՎԱԼԻՏԷՅԱՆ

ՀՈԳԻԻՍ ԵՐԳԵՐԸ

Novelette

Շումանի առաջին Noveletten-ը յայտնում

Բա՛մբ, բա՛մբ, բա՛մբ
Խրախնանք կայ այս գիշեր
Քաղաքին մէջ լուսաբորբ.
Կը թափառին քաղքեցիք
Վայելքներու գիշերուան
Կանխապրումովն արբշիւ:

Բա՛մբ:
Ծառերէն վեր, դէպի կապոյտն
Անհունին. հրթիռներ նուրբ
Կ'երկարին յուլօրէն, օծապտոյտ նազանքով:
Բա՛մբ:

Կը բաբօրանան օդն ի վեր
Պոռթկալ լաւագոյնն իրենց հոն,
Լոյսերու պաշար մը ցնցուղել:
Յետոյ կ'իջնեն մեղմօրէն
Այդ փառայեղ պահէն վերջ,
Կազմել գնդիկ մ'աւելի
Փռշիներուն քաղաքին:

Զոյգեր տարտամ, զոյգեր անզոյգ
Նայուածքներով յիմարի
Ժպիտներով անիմաստ

Կը հետեւին հրթիռին:
Կը սարսափին, կը խրտչին
Շնորհալի՛ վայրէջքէն
Այդ լուսարծակ նազելոյն,
Զի սիրոյ կայծ մ'իսկ չիկայ
Իրենց հոգւոյն մէկ տմոյն:

*

Ինչ քաղցր է տառապիլը, քեզմով յղի,
Սիրականս անմեկնելի:
Մուծին մէջէն կը բարձրանայ հասակդ պարծեւ
— Երա՛զ վրսեմ —
Աչքիս առջեւ կը կերտուի արծանդ աղուոր,
Նայուածքդ խոր
Սիրականս խորհրդաւոր:

Իրիկուն մը, մթնշաղին, մենք դէմ դէմի
Ըմպեցինք — թո՛յն —
Նայուածքներու գինին բոսոր:
Մուծին մէջէն, մենք երկուքս
Յառաջացանք համբաներէն ոլոր — մոլոր
Յաւո՛տ, անխօս. գերիացած հակատագրին:

Անկէ ի վեր
Դարմանի փոխան
Սա պաղ ժայռին յանձնեցի
Միա՛յն,
Մարմինս հրատապ
Սա՛ռ հպումովն անոր

Մեղմելու,
Հուրը սիրոյս ամենի.
Անկէ ի վեր
— Հաւատա՛ ինձի —
Լո՛ւտ ծովերուն նետեցի հոգիս
— Միա՛յն —,
Հանդարտութի՛ւն ուռկանելու:

Բա՛մբ, բա՛մբ, բա՛մբ:
Հեռո՛ւն քաղաքը տակաւին
Խժտուքով կը տօնէ
Իր ազատութիւնն անյուսալի:
Օ՛ն: Զոյգերն ալ, գիշերուան մուծին,
Պէ՛տք է ապրին,
Կիրքը անբան:
Օն: Շրթները տղուն
Կը սեղմեն
Կենդանական այրուցքով մը լպրծուն
Մարմինը վատո՛յժ
Մանկամարդ կնոջ, որուն աչքերուն մէջ,
Յանձնուելու ալլ տիրելու
Յոլքը կայ վատ, ալլասերած:
Գիշերային ժխորին մէջ
Ժխոր մը խո՛ւլ, իրենց հոգին:

*

Մեր զիւղն աղուո՛ր, լո՛ւտ էր, խաղա՛ղ,

— Կը յիշե՞ս, — ա՛յդ գիշեր,
Երբ յառեցիր աչքերդ ինձի
Գործով մը անմեկնելի.

Այն լուռ համբէն ոլոր—մոլոր
Մութին մէջէն, մենք երկուքս,
Յառաջացանք անձկագին,
Յաւո՛տ, անխօ՛ս,
Քեքիսցա՛ծ հակատազրին:

ՀԻՆ ՄԵՂԵԴԻՆ

Մայրիկիս

Մեղեդի մը քաղցրալուր
— Հի՛ն օրերու լուռ բանբեր—
Կր թափառի յամբօրօր
Հոգիիս մէջ այս գիշեր:

Կր սուգի խո՛ր, տենդագին,
Հոգիէս ներս, այս գիշեր,
Հի՛ն օրերու մեղեդին
Քաղցրահնչիւն ու մեկին:

Մոխրաթաւալ սէք՝ ու վիշտ
Կը խըլրտին, կ'արիւնին,
Երբ կը հեծէ, այսպէս մի՛շտ
Քաղցրահնչիւն մեղեդին:

ՆԱԻՈՒՍ

Երազանքի օրօրոց, հերմակ նաւս ազագուն
Տա՛ր ինձ գիրկը վեհ ծովուն:
Կապոյտին տակ, լո՛ւռ ու մո՛ւնը, հովերուն հետ մտերիմ
Տենչի՛ պահներ վերապրիմ:

Տա՛ր ինձ հեռո՛ւն. շատ հեռո՛ւն, յանձնէ ամենի ծովուն
Գլգլացող ջուրերուն.
Յար եռելիով վիշտերս խեռ, յիշատակներս տենդազին
Նետեմ հալող վրփուրին:

Երազանքի օրօրոց, հերմակ նաւս սիրասուն
Մի՛ սարսափիր ալիքէն.
Փոթորկումներն իմ հոգւոյս, վէտվէտումները ցաւին
Գուցէ՛ այստեղ հանդարտին:

ԱՆԷԾՔ...

Ինչպէ՞ս անիծել այն տրդան թախծոտ
Որուն համար սիրտս բիւր զգուանք ունի:
Ինչո՞ւ անիծել այն պարմանն աղուոր
Որուն մի՛շտ հոգիս ցաւ — կարօտն ունի:

Ա՛, անէծք տեղալ այն պահուն գլխուն
Ուր մեր նայուածքներն զիրար զրկեցին,
Եւ ճակատազրին անսիղճ խաղերուն
Որոնք դառնօրէն մեզ բաժանեցին:

ԼՈՒՌ ՊԱՇԸ

Աշխարհ լոյր է չորս դիս:
Ա՛հ, վերջապէ՛ս, վերջապէ՛ս
Կը յուսամ գտնել
Անշարժութեան եւ լուսեան
Այն պահը վէս.
Զոր երազեր է
Հոգի՛ս սիրակէզ:

Հաստա՛տ շէնքերը փակ քարէ
Վերջապէ՛ս, ա՛, վերջապէ՛ս
Անշարժութեան լրջութիւն են հագեր:
Լո՛ւռ է, խաղա՛ղ, աշխարհի չորս դիս:
Ինչո՞ւ հանգիստ չէ գլուխս հրակէզ:
Աղմո՛ւկն է, թո՛հր, անհանդարտ սրտիս:

ԱՌԱՒՕՏ

Բոժոժներն այծերուն հեռուէ՛ն կը լսուին:
Զարթօնքն է բնութեան:
Տակաւ բարձրացող արեւը
Մեղմի՛ւ
Ետ, ետ կը քաշէ շղարշը մթին
— Ցայգազգեստ նրբին
Որով գիշերը, սե՛ւ, չա՛ր. սիրահա՛ր,
Բաժանման պահուն,
Նախանձով անհուն
Ծածկեր է մարմինն իր սիրականին:

Իսկ տիւր, ահա՛,
Քնքուշ հպումով կը մերկացնէ
Ամօթէն շիկնող, կապոյտ նայուածքով
Աղուոր գեղունին:
Մերկութիւն չքնաղ, որ
Անծկազին կը յառի
Սիրաբորբոք գգուանքին
Կիզիչ համբոյրին
Գիշերն հալածող
Լոյս — արեգակին:

Լ Ռ Ե Ց Ի ..

Ինծի ըսին սէրդ երգէ՛:

— Լոյս— հոգիիս նայեցայ:

Անոր կիզիչ շող էջին տակ

Աչքերս յանկարծ փակեցի:

Լո՛ւռ ու ամփոփ

Բոց — խաղերով ապրեցայ:

Ինծի ըսին վիշտդ երգէ:

— Խոցուած սիրտիս նայեցայ:

Մուժ էր, խաւա՛ր. զնտա՛ն անյոյս,

Խո՛ր գերեզման կուռքերուս...

Լո՛ւռ ու ամփոփ

Սեւ յորձանքէն քշուեցայ:

Մ Ա Յ Ի Ս Ի Ն

Կանանչին հետ, արեւին տակ

Հոգիդ նորէն կը յուսայ:

Մի՛ պրպրտեր անխրնայ...

Կանանչին հետ, արեւին տակ

Թող որ ցաւըդ քնանայ:

Մի՛ պրպրտեր անխընայ,

Թող որ ցաւդ քնանայ.

Ծիւ մը ասդին, կանանչ մը հոն

Մեղոյշ մը հոս, կարմիր մ'անդին

Թո՛ղ բաւեն. Մի՛ փնտուեր աւելին:

Որքա՛ն մեղմիկ, լո՛ւռ իջնես

Որքա՛ն ալ քնքոյշ հայիս

Ցաւըդ խոր է, կ'արիւնիս...

Մի՛ պրպրտեր անխնայ

Թո՛ղ որ սիրտդ քնանայ:

ՄՈՒԹԻՆ ՄԷՋ... ՄԻՆԱԿ

Մութի՞ն ըսի... Հեռո՛ւն իջնող լուսինը դեղին:
Իր ցուլքն էր ձգեր երկրին վրայ լո՛ւռ:
Ձովը, վաղո՛ւց, պատեր էր չորս դին
Մարդիկ շատունց նիրհեր էին:
Մինակ էի... Մինա՞կ ըսի...
Հոգիս քեզմո՛վ էր լեցուն.
Կրակ իջեր էր մարմնոյս մէջ տկա՛ր
Ցաւը օծեր էր միտքս յոգնատանջ,
Ու լուսաւոր, յիշատակդ վեհ
Գրկած ուժով հէգ սրտիս վրայ
Լո՛ւռ Վոսփօրն ի վեր, աւա՛ղ, յուսացի:

ՆՈՅՆ ՅԱՆԿԵՐԳԸ

Հունգարական երաժշտիկ
(Mineur)

Նոյն յանկերգը, սիրական,
Միշտ հի՛ն յանկերգը վրսեմ
Կրկնուած ու կրկնուած
Ուրի՛շ թափով այս գիշեր
«Քեզի՛ կը սիրեմ»:

Նոյն բառերը սիրական,
Ու նոյն շեշտը լալազի՛ն,
Լսէ՛, երգն է հոգեխոռով
Հունգար խե՛ռ սիրահարի.
«Կը սիրե՛մ քեզի»:

* * *

Երգուած այնպէս, ինչպէս երգեցի,
Տարինե՛ր առաջ,
Անմեղ շեշտո՛վս պզտիկ աղջկի
«Կը սիրե՛մ քեզի»:

(Majeur)

Այս պահուն նորէն
Ալեկոծող ցնցումով
Աչքերէս դուրս կը հոսի
Յա՛ւը տարօրէն:

Այս մութին, նորէ՛ն,
Նո՛յն հրկիզող լափումով
Հոգիէս վեր կը նետուի
Վիշտը անօրէն:

Ու կը կրկնեմ, կը կրկնեմ
Խո՛ր, սիրազեղ հիւծումով
Օ՛, հրատապ ապրումով
Յանկերգը վրսե՛մ
«Ես քե՛զ կը սիրեմ»:

ՆԷՅ ՄԸՆ Է ՀՈԳԻՍ

(Արեւելեան երաժշտութիւն)

Նէյ մըն է հոգիս, վերաւո՛ր, մեղմի՛կ
Նէյ մըն է հոգիս:
Յաւերու ճնշող շունչովը երգող
Նէյն է իմ հոգիս:

Հեռաւո՛ր սիրտիդ, սիրական սիրտիդ
Երգն է իմ հոգիս,
Գարնան առտըւան հօտաղին լալկա՛ն
Նէյն է իմ հոգիս:

Հեւքոտ, ցաւատանջ, սիրով տոչորուն
Նէյն է իմ հոգիս,
Մութին հառաչող, մենաւո՛ր, տրտո՛ւմ
Սէ՛րն է իմ հոգիս:

Ի Ն Զ Ո՞Ւ...

Կ'երգեն ու կուլամ
Մանկութեանս օրօրը
Նորէն կ'երգեն ու ես կուլամ.

Ինչո՞ւ եմ ծներ
Տէ՛ր Աստուած,
Ինչո՞ւ եմ շնչեր:
Տարիներու բերը
— Ո՛վ գաղափար —
Ինչո՞ւ այսքան ծա՛նր է ճնշեր:

Մանկութեանս օրօրը
Նորէն կ'երգեն ու ես կուլամ:

Febra d'amore

Կը ծարին աչքերդ, կը հիւծին այտերդ,
Սնունդ կը մերժես, շարժումը կ'ատես.
Կը դողան ծունգերդ, կը մալի նայուածքդ:
Զախ ստինքիդ տակ, թունոտ մանրէներ
Տաք արիւնովդ կը սնուցանես:

Մինակ, յոգնաբեկ, կը նետուիս յաճախ
Անկիւնէ անկիւն, ալիքէ ալիք
Օրե՛ր մտազբաղ, դանդա՛ղ, շա՛տ դանդաղ
Քարոտ լեռներէ վեր կը մագլցիս:

Կ'ուզես ծովը գրկել, լուսնին տխրաբեկ
Քամայքոտ ցութին, մի՛շտ գերիանալ.
Մանրիկ ծաղկի մը, արցունք մը կու տաս.
Զեփիւռին, հովին. ծառերուն, դաշտին
Վիշտդ, ցաւերդ եւ սէրդ կուլաս:

Ուրիշ սիրտի մը սէրերը երգող
Քաղցր, տխրակոծ, նուազը մեղմի՛կ
Կը գրաւէ քեզ, կը պարուրէ քեզ:
Սիրտէ - սիրտ ցաւ մը կապ մը կը դառնայ:

Մե՛ղկ գգուանքին տակ, խե՛ռ գգուանքին տակ
Տենդդ կը շատնայ, արիւնդ կ'եռայ.
Բազուկներէդ վեր, մորթիդ տակ կրա՛կ
Բոց մը հրակէզ, սիրտիդ զարկ կու տայ:
Թո՛յն, թո՛յն, ամէն տեղ, ցա՛ւ, կիզի՛չ թոյն կայ:

Այս գգուանքին տակ, ուժո՛ւ, անվարա՛ն
Ոտքիդ տակ բացուած սեւ անդունդն ի վար
— Ձեռքովդ փորուած անյո՛յս գերեզման —
Սէրերդ գրկած, կ'իյնաս գլխիվայր:

ԲԱՆԱՍԵՂԾ, ԼՈՒ՛:

Եթէ երբէք չես լացած
Եթէ երգդ արցունքներով
Գալարումով չես շինած,
Բանաստե՛ղծ, լու՛:

Եթէ երբէք թոյն ու զէնք
Երակներուդ արիւնը
Հոսեցնել ու հանգչիլ
Երբէ՛ք, երբէ՛ք չես ուզած,
Եթէ երբէ՛ք նուագի
Մուխի, գինիի
Խառնուրդէ մը վերջ
Անէանալ չես ուզած,
Բանաստեղծ, լու՛:

Եթէ երբէք, խորը կառքին,
Առանձի՛ն,
Կարօտներուդ ցաւին հետ
Սիրականդ չես դիտած,
Եթէ երբէք, ամպամած
Մութ օդով մը տխրալի

Հեռուէ՛ն, շա՛տ հեռուէ՛ն
Յաւէտ փակուած աչքերու նման
Գոց փեղկերուդ նայելով
Խե՛նդ փղծկում մը չես ունեցած,
Բանաստեղծ, լո՛ւէ՛ :

Եթէ երգդ
Արցունքի, ցաւի
Կարօտի, թոյնի
Մուխի, նուագի
Շաղախումը չէ,
Բանաստեղծ, լո՛ւէ՛ :

ՆՈՒԱԳԷԴ ՎԵՐՋ

Ա. ՔՈՐԹՕԻԿ

Chopinի 24 prélude ներում ուն-
կնդուքեմեն ազգուած:

Փա՛կ աչքերս եթէ յաւէտ չի բացուէին
Աստուածային նուագէդ վերջ,
Սիրտըս դադրէր իր բաբախումն սարսուզին
Ես ո՛չ մէկ բան կ'աւաղէի:

Ապրեցայ ես, այդ պահերուն, կեանքե՛ր բեղուն
Ժամեր սիրոյ, ժամեր տենդի
Մէկ վայրկեանը դարձաւ սէր մը, երգ մը զեղուն
Բոյրի, յոյսի եւ համբոյրի:

Բաց աչքերով եթէ կրկին ես չ'ապրէի
Կեանքն այս դառն, անկարեկիր.
Երգովդ այդ, եթէ յաւէտ ես փակէի
Աչքերս, հոգիս յառած քեզի,
Ո՛վ բանաստեղծ, աստուածայի՛ն, զերմարդկայի՛ն
— Ներշնչումի եւ ապրումի
Անմա՛հ աղբիւր —
Նուագէդ վերջ. եթէ հանդա՛րտ. լո՛ւռ մեռնէի
Ես ոչ մէկ բան կ'աւաղէի:

ՁՄԵՌ ԱՏԵՆ

Տիկիճ Է. Մեսրոպովիչիճ

Ի՞նչ ղիւրին է վիշտը կրել ձմեռ ատեն:
Մուլժ ամպերէն ճըխճըխացող անձրեւին հետ
Սիրտիդ ցաւերը, համախորհո՛ւրդ, կ'իջնեն, կ'իջնեն...
Ի՞նչ ղիւրին է վիշտը կրել ձմեռ ատեն:

Սեւ ամպերէն իջնող, իջնող անձրեւին հետ
Քո՛յր, ղիւրին է զոյգ սիրտերու վիշտը պարպել:

Օ՛, արեւին, ծաղիկներուն, բոյրերուն հետ
Եւ առանձի՛ն, քո՛յր, դժուար է վիշտը կրել:
Այդ փայլփլուն բնութեան մէջ, ցաւըդ յաւէտ
Նոր երանգներ, նոր ուժգնութիւն կրնայ առնել:

Այս արեւին, ծաղիկներուն, բոյրերուն հետ
Քո՛յր դժուար է զոյգ սիրտերու վիշտը կրել:

ՄՈՒԽԻՆ ՀԵՏ

Նուրբ, զորշ - կապոյտ
Գիծերուդ շնորհալի
— Երա՛գ թանձրութեանդ —
Նայուածքս կը հետեւի:

Կ'ելլան կ'իջնան
Կր տարածունին
Կը թափառի՛ն
Ու կ'անհետին
Գիծերդ շնորհալի:

Ու մինչ նայուածքս կը հետեւի
Իր խաղերուն նազելի
Խորհուրդ մը դառն
Գորշ ու կապոյտ
Հոգիէս ներս
Կը սպրդի:

Երազներս կապոյտ - կապոյտ
Երազներս ծովի հանգոյն
Այս տարածուն
Մուխին պէս գորշ.
Կը զալարուին
Կը թափառին
Ու կ'անհետին . . . :

ՈՒՐԻՇ ԱԶՔԵՐ

Ուրիշ աչքեր տեսեր են քեզի,
Եկան, պատմեցին ինձի:
Իմիններս ի զո՛ւր, աւա՛ղ,
Փնտռեցին հետքդ սիրելի.
Ու, յոգնաբեկ, արտասուաթոր
Թափո՛ւր, թափո՛ւր հռչակեցին
Կեղեցկագոյն խորշն աշխարհի:

Իմիններս տկա՛ր. տկա՛ր
Արցունքներով յոգնաբեկ
Կարօտովդ հրկիզուած
Ի զո՛ւր հետքիդ հետեւեցան:
Հոգի՛ս — արդէն կը սարսափի
Այս պարապէն,
Առանձնութեան սեւ հեգնանքէն:

Ուրիշ աչքեր տեսեր են քեզի.
Իմիններս յոգնա՛ծ, տկա՛ր

Եթէ չի կարենան ա՛լ տեսնել
Դեղեցկագոյն խորշն աշխարհի
Փոյթ չէ՛, սիրակա՛ն:
Միայն,
Փակուելէ առաջ, գտնէի՛ն, ա՛խ, գտնէին
Հետքդ փախստական:

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Ես շա՛տ եմ տեսեր արշալոյսներ լո՛ւս
Ուր բնութիւնը, նո՛ր,
Շողերով է լուացուեր:

Ես շա՛տ եմ տեսեր վերջալոյսներ հո՛ւր
Ուր երկինքն համայն
Սէրերով է հրկիզուեր:

Ես շա՛տ եմ նայեր ծովերուն խաղա՛ղ
Երբ կապոյտն աղւո՛ր
Նազերով է հարսնացեր:

Հսկա՛յ ծառերու, շուքին տակ պառկած
Ես յահախ, գինո՛վ,
Երազներուս շարքն եմ հիւսեր:

Երբեմն ծունգի, ծաղիկի մը նո՛ւրբ
— Հպումով մ'անոյշ —
Սիրոյ համբոյր եմ տուեր:

* * *

Իսկ հիմա, աւա՛ղ, ծաղիկին, ծառին
Ծովերուն, լեռան
Նայի՛ր, նայի՛ր իսկ չեմ կրնար:
Զի ամէ՛ն բան, ամէ՛ն բան
Կը խօսի ինծի
Սէրէդ անապակ, զոր կորսնցուցի:

ՄԵՌԵԱԼ ԵՄ ԵՍ...

Անցեալովս զմոսուած, մեռեալն եմ ես:
Մութ է ներկան. իսկ ասլագան՝
Կորսուած յոյսի
Անյոյս կորուսեալի
Խաւա՛ր քաւարան:
Աշխարհն ալ, հսկա՛յ գերեզման,
Անցեալի յիշատակարան:

ԱՆՔՈՒՆ ԳԻՇԵՐ

Գգուանքներդ հրատապ, կը վերապրիմ այս գիշեր:

Թեւերս նորէն կ'ուզեն գրկել,
Կ'ուզեն գգուել, գլուխդ հրաբորբ:

Շրթունքս — կրա՛կ — մութին մէջ հեւքով
Վա՛ռ աչքերս՝ փակ աչքերուդ յառելով
Հուր շրթունքդ կը փնտռեն:

Ժամե՛ր ու ժամե՛ր, ձեռքերդ տենդոտ
Կ'ուզեմ որ գգուեն մարմինս սիրահալ:
Ժամե՛ր ու ժամե՛ր, թեւերուդ մէջ, լո՛ւռ
Կ'ուզեմ, ա՛, կ'ուզեմ, մեղքերս ողբալ:

Չ Ի Կ Ա Յ

Գիշեր եղաւ: Չիկա՛յ, չիկա՛յ
Կարօտակէզ, գուրգուրանքի
Համբոյրն իր չիկայ:

Առտու եղաւ: Չիկա՛յ, չիկա՛յ
Իր պաշտելի, մեղամաղձոտ
Նայուածքը չիկայ:

Չիկայ, չիկա՛յ, յաւէտ չիկա՛յ
Իր նուրբ, փափուկ ու խոցոտուած
Կգուանքը չիկայ

Օ՛, պարապ են հոծ փողոցներն
Դաշտեր, ձորեր, լեռներն հսկայ.
Սիրտն իր պաշտելի
Չիկա՛յ, ա՛. չիկայ:

ԳԻՇԵՐ ՄԸ

Գիշեր է: Սեւ ու կապոյտ
Աստեղազարդ լուսին գիշեր:
Բառերով ու վանկերով
Պիտի կրնամ ես զայն երգել...

* * *

Հեռուէ՛ն, մեղմ տրտմագին
Թանկօներու մեղեդին
— Մեղկ սէրերու հոչ հեշտագին —
Մեխակներու բոյրը զրկած
Ալիք, ալիք, զգուանք, զգուանք
Կը մօտենայ. կր հեռանայ, քաղցր, հեշտին:

Մութ ծառերուն, սեւ շուքերուն առնթեր
Լապտեր, լապտեր,
Կապոյտ, մեղոյշ, աղօտ լոյսեր...

Լո՛ւռ պարտէզին ճիշդ մէջտեղը
Հսկա՛յ նոճին վաղեմի
— Մահուան պատգամ պատկառելի —

Նուագէն վեր, սէրերէն վեր, կիրքերէն վեր,
Վե՛ր, կապոյտին կը նայի:

* * *

Տխո՛ւր, դանդա՛ղ երգն է նորէն
«Ich liebe dich»
Հի՛ն պատմութիւն, որ լուսինին
Ու նոճին մէջտեղէն,
Կ'անհետի՛...:

Մ Ե Խ Ա Կ Ն Ե Ր Ս

Մեխակներուս խոշոր փունջէն
Երեք միայն մնացեր են:

Անբիծ հերմակ մը փառաւոր
Երկու մեղոյշ տխրունակ
Մնացեր են հպարտ փունջէն:

Անբիծ հերմակին աղւո՛ր
Եւ մեղոյշին տխրունակ
Քա՛ղցր բոյրին, մե՛ղմ նայուածքին
Հոգիս դարձաւ խոնարհ գերին:

Հոգիս դարձաւ կապուած գերին,
Ա՛յն նայուածքին եւ ա՛յն բոյրին
Որուն՝ մեխակներս աղւոր
— Վե՛հ հերմակներ, մե՛ղմ մեղոյշներ —
Եղան դեսպանը լոխ՛ն:

Ո Վ Կ Է Ա Ն Ո՛ Ս...

Խմէ՛ կին, խմէ՛...

Գամը զամոզ ներս մղէ
Եւ Հրդեհը մեծ հրդեհով մը մարէ:

Խմէ՛, կին, խմէ՛:

Նայէ՛, հեռո՛ւն,
Մեծ ծառերուն
Հակ ճիւղերուն
Ընդմէջէն
Կապոյտ լիճին
Զուրերն հանդա՛րտ
Կը նիրհեն:

Խմէ՛, կին, խմէ՛:

Իսկ քիչ վերէն
Զուլթակներու հծծիւնովը լալագին
Շեփորի մը օգնութեամբ
Մեկամաղծոտ աչքերով

Պատանի մը հեփ - հերմակ
Հի՛ն հի՛ն մեղքերդ կ'երգէ:

Ծխէ՛, կին, ծխէ՛:

Օ՛, մութը կ'իջնէ:

Կապոյտը լնին

Ա՛, կը մթնէ, կը մթնէ:

Աչքե՛րդ, կի՛ն, աչքերդ

նորէն,

կը հեղքեն

Մութը, լինը.

Էոյսն ու երգը

Կ'երթան հեռո՛ւն, շատ հեռո՛ւ

Ովկէանին ալիքներուն

Փնտռել սէր, օ՛, սէրն անյատակ

Ովկէանո՛ս այն մարդուն:

ՎԻՐԱԽՈՐ ԵՆ, ԽԱԲԵՑԷ՛Ք

Կէս գիշեր է: Նրբանցքին մէջ
Ոտնածայնը՝ հսկող կընոջ
Խո՛ր լուծիւնը կը խրգէ:

Ճերմակ սաւաններուն վրոյ
Տժգոյն, նիհա՛ր դէմքերուն շուրջ
Մահը կեանքեր կը հալածէ:

* * *

Յանկարծ խորէ՛ն. լո՛ւս սրահէն
Գորշ պատերուն զարնուելէն
Ջայն մը խեղդուկ. ձայն մը կընոջ
Տըքտըքալով կը հեծեծէ.

«Ալլա՛հ, Ալլա՛հ, օ՛, դուն գթա՛,
Ծերուկ մօրս, ինձի՛ գթա:
Ա՛խ, կը հիւծի՛մ, կ'այրիմ, կ'այրիմ.
Հասի՛ր, օգնէ՛ .. Ալլա՛հ, Ալլա՛հ:»

Սեւ աչքերով. մեղմ նայուածքով
Քաղցկեղաւոր գեղուհին է.

Կը հեկեկայ, կուլայ, կ'ողբայ
Մինչեւ տեղը սո՛ւտ խնդուք տայ:

Բժշկութիւնը հոս կը խաբէ
Առատ, առատ մօրֆին կուտայ:
Դեղնած դէմքին. անյոյս սրտին
Թող քիչ մը յոյս, ժպիտ մը գայ:

Քնացուցէ՛ք, ժպիտ տուէք
Կթոտ քոյրեր, ըսրի սիրտեր:
Թմրեցուցէ՛ք յոգնած միտքը
Վէրքը պատեր է աղիքը:

Լուսնին դեղնած նայուածքին տակ
Դորշ պատերուն զարնուելէն
Խռպտտ կոչը կը մեղմանայ
Աղօթք կ'ըլլայ. «Շիւքիւր Ալլահ»:

* * *

Իրիկուն է: Հիւանդներու
Տըխտուր, հանդա՛րտ, լո՛ւռ իրիկուն:
Կին մը տըժգոյն, կին մը վատոյժ
Դեռ կ'սպասէ. դեռ կը յուսայ:

Մարդիկ անսի՛րտ. կիններ անխիղճ
Յոյսի-մօրֆին ներմուծեցէ՛ք:
Քնացուցէ՛ք, խոր է վէրքը
Սէրը վառեր է իր սիրտը:

Ա Ղ Օ Ք Ն Ե Ր

Ա.

«Մահ մեղաւաճին չար է, բայց որ
ասէ զարդարն, զղջացի:»

Արդա՛ր, անապա՛կ. մանկունակ հոգի
Զոր հարուածեցի,
Դո՛ւն ներէ ինծի:

Օ՛, նուիրական եւ անմե՛ղ հոգի
Զոր խոցոտեցի,
Դուն ներէ ինծի:

Առաւօտ - գիշեր, կոհակներ ներսէս
Սիրոյ, զղջումի
Կ'ուղարկեմ քեզի,

Ու. արցունքներով, հառաչանքներով
Քիչ մը հանդարտած
Կը զըրկեմ քեզի:

«Դասեսա Տեւ զայնոսիք ոյք դասեն զիս»:

Դժնդակ է. տէ՛ր
Հոգիս յառնուլ վեր
Դատարանդ յանձնել:
Ջեմ կրնար, ո՛վ տէ՛ր,
Նայուածքովն հոգւոյս
Ուժըդ փնտոել:

Բայց լսէ՛, ո՛վ Տէ՛ր,
Ի՛նչ ղիւրութեամբ խեղ
Հո՛ս. վարն անարդար
Հոգիներ վատթար
Կիրքով ու թոյնով
Կը դատեն զիրար:

Յաւի, զղջումի
Չայնին յաւէտ խո՛ւլ
Սուլումով օծի
Կը խայթեն զիրար:
Դատէ՛ դուն զանոնք
Ո՛վ ուժ անկաշառ:

«Մեռ՜ ե Տեւ առ այնոսիք որք
մատեսալ են արհւլք»:

«Վերը երկինքը, կ'ըսէր հայրս բարի
Աստուած - պապան կայ:
Երկա՛ր մօրութեով, անոյշ նայուածքով
Ամպերուն մէջէն
Ջեզի կը նայի:
Ջեր յետին գործերն
Ան գիտէ, կ'զգայ:
Պատիժ, օրհնութիւն
Անկէ պիտի գայ»:

Ամպերուն մէջ, սիրտերուն մէջ
Նայուածքի մը խորն.
Աւազին մէջ, ծաղիկին քով
Մե՛ր Աստուածը կը հանգչի:
Ուժ մը աննկուն
Ուժ մը զերադաս, անըմբոնելի

— Խորախորհողդ ուժ անմատչելի —
Որ կը թափանցէ,
Կեանք կը ներշնչէ,
Երբ ա՛լ յուսահատ
Հալ ու մաշ սիրտով
Անզարթօնք քունին
Կ'երթանք անխռով:

Դ.

«Գոհանամք զքեզ, Տէր Աստուած մեր.
որ զարթուցեր զմեզ ի հանգստեան
քնոյ, շնորհիւ ողորմութեան քո»:

Արդարի՛ աղօթք...

Դժբաղդն ու չարը, հազիւ են հանգչած
Անզգա՛յ. անբա՛ն քունին մէջ թաղուած:
Բնութեան խաղա՛ղ, զարթօնքը շքեղ
Արդարներունն է, անմեղներունն է.
Սիրով մը զտուած, վեհ սիրտներունն է:

Քու շնորհած խաղաղդ, ո՛ր Տէր.
Արհամարհելով,
Կեանքի փոթորկոտ,
Քարոտ ու փոշոտ
Արահետներ նախընտրողներուն
Վէրքերը խորունկ, վէրքե՛րն արիւնոտ
Թո՛ղ սպիանան քունի մը մէջ խո՛ր,
Որուն զարթօնքը դա՛ռն է. Տէ՛ր, շա՛տ դառն...

ԼՈՒԻԹԵԱՆ ՄԷՋ

Տիրան Զաւթեանի յիշատակին

Երկինքին եւ ծովերուն, կապոյտին հետ, առանձին
Երբ մնացի,
Ու ներքնախոյզ նայուածքով, սէր-բարեկամ հոգի մը
Որոնեցի.
Շոճիներուն մոռյլ ու վեհ լրոտութեան մէջ, քեզի գտայ
Ո՛վ մարդ, գերմա՛րդ,
Գտայ քեզի, նահատա՛կ, եւ լուսաւոր հոգիիդ
Ծնրադրեցի:

Խորախորհուրդ այն սէրով — զոր չեմ կրնար ըմբռնել —
Երբ փոքր էի,
Մանուկ-հոգիս, կապով մը անքակտելի, սէր-սրտիդ
Կապեր էի:
Ու տարինե՛ր, տարինե՛ր, Ուսուցչապետ անմոռաց
Պաշտեցի ես,
Յիշատակիդ սրբութիւնն, ո՛վ մարդ տիպար, անձնուրա՛ց
Հպարտ ու վէս:

Վերացումովդ կրօնաշունչ, իշխան-գերմա՛րդ, Զրաքեա՛ն
Լքուած հերո՛ս,

Ալիքներուն վրայ կեանքին խոխաբար կանգնեցիր
Լոյսի փարոս:
Եթէ մնար լոյսը վառ, լոյսը մտքիդ, վրսեմ ու
Խոր նայուածքիդ
Յուսալքուած հոգիներ, պիտ' յառէին ակնդէտ
Քու վառ ջահիդ:

Փոթորիկէ-փոթորիկ, չարչարանքէ չարչարանք
Նետուած հոգի,
Ըմբռնէիր, սիրէիր, ու ներհէիր պիտի դուն
Ճեղքը սիրտի:
Որովհետեւ մարդկային բոլոր հուրերն սրբագործ,
Կրօնանեցին
Ըմբռնումէ-ըմբռնում տապալտկող միտքդ
Ստեղծագործ:

Ի՛նչ մեծ գութով, մե՛ծ ցաւով, ականատես ըլլայիր
Պիտի դուն
Մեր օրերու հրճուանքին: Զի նորերն անհաւատ,
Այս դարուն
Լօրտ Պայրընեան օրէնքով, զանկի մէջէ կը խրմեն
— Սկեպտիկի
Դառնացածի ժպիտով-ճերմակ գինին, կարմիր գինին
Լիառատ:

Աւա՛ղ, նորերն չունին յոյս, չունին հաւատք, չունին սէր:
Փշրուեր են

Անոնց յոյզերն կենսատու, անոնց կիրքերը տնաշէն:
Իսկ քիչերուն
Վերացումներն անտեղի, կ'ոռոգեն լո՛ւռ, անջրդի,
Աւազներն ամայի՛:

* * *

Չարչարանքէ-չարչարանք. փոթորիկէ-փոթորիկ
Մալուած հոգի
Մեղապարտի ա՛յս սիրտը, անհաւատի այս խորքը
— Մո՛ւթ, խաւա՛ր վիհ —
Քու ըմբոնումովդ ու յոյսովդ, թերե՛ւս վերածուէին
Շէկ, վա՛ռ լոյսի:

31/0գ./934
Մեծ կղզի

Թ Ա Փ Ա Ռ Ո Ւ Մ

ԱՆՈՒ

Չե՛ս զգար զիս քովդ ի վեր
Երբ թափառիս
Ծառերուն մէջ
Հսկայ, ծեր:

Չե՛ս զգար զիս քովդ ի վեր
Երբ կը շրջիս
Անմեղուկի ձորերուն մէջ,
Ուր խոստացար
Սէր անշէջ:

Չե՛ս զգար զիս քովդ ի վեր
Երբ լեռներս ալեհեր
Իմ անկիւնէս
Կը դիտես:

Ու ամէն տեղ, ամէն վայրկեան,
Չե՛ս զգար զիս քովդ ի վեր
Ո՛վ սիրական, որ հէգ սրտիս չես ներեր...

ՊԻՏԻ ԳԱՅ

Պիտի գայ ժամը լոյսի, ուր հոգիդ

Կարօտներով ու սէրով

Պիտի լենայ:

Պիտի գայ ժամը յոյսի, ուր մարմինդ

Սէր - մարմինս ու հոգիս

Պիտի ցանկայ:

Ու, զիտեմ թէ պիտի գայ վայրկեանն աղուոր

Ուր մեր սիրտերն վերաւոր,

Կարօտով մը հրակէզ

Պիտի փարին իրարու: Պիտի գայ, ա՛, պիտի գայ

Սյդ պահը կենսատու,

Որովհետեւ դո՛ւն յսիր, դո՛ւն ուսուցիր,

Թէ հոս կամ հոն

Սիրող սիրտերն

Զիրար կը գտնեն:

ՆԻԻԹԵՐՈՒ ՑԱՆԿ

	էջ
Յառաջաբան	3
Novelette	7
Հին մեղեդիներ	11
Նաւուս	12
Աճե՛ծ	13
Լուռ պահը	14
Առաւօտ	15
Լռեցի	16
Մայիսին	17
Մութին մեջ... մինակ	18
Նոյն յանկերգը	19
Նեյ մըն է հոգիս	21
Ինչո՞ւ...	22
Febra d'amore	23
Բանաստեղծ, լուկ	25
Նուագեղ վերջ	27
Զմեռ ասեմ	28
Մուխին հե՛ս	29
Ուրիշ աչքեր	31
Բնութեան մեջ	33
Մեռեալ եմ ես	35
Անգուն գիշեր	36

Զիկա՛յ	37
Գիշեր մը	38
Մեխակներս	40
Ովկեանո՛ւ...	41
Վիրաւոր են, խաբեցե՛ք	43
Աղօթներ Ա.—Դ.	45
Լոռիքեան մեզ	50
Թափառում	53
Պիտի գայ	54

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0368752

1p 48 1 m

ՆՈՅՆ ՀԵՂԻՆԱԿԷՆ

(Պատասխանեան մեջ)

ՇՂԹԱՅԱԶԵՐԻ ԿԻՆԸ (վէպ)

ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ

ՊԱՏՄՈՒՄԻՔՆԵՐ (պարտաւր, մաքրակրօնները, եւն.)

56.478